

ΝΙΚΟΥ ΜΠΑΚΟΛΑ «ΚΕΦΑΛΗ»

Στιγμιότυπα μιας παράστασης

Η σκηνή του θεάτρου «Αμαλία» ελάχιστα φωτισμένη, με κορμούς δέντρων να περιστοιχίζουν το σύνολό της και κατακόρυφα διάφανα ριντό να δημιουργούν ένα ονειρικό, μυστηριακό σκηνικό. Οι δαιδαλώδεις διάδρομοι, τα δάση και τα κρυμμένα ξακλήσια συνωμοτούν, θα έλεγε κανείς, στην πραγμάτωση της τελικής «ιερής πράξης»: της ταφής του ήρωα του Μακεδονικού Αγώνα, Παύλου Μελά.

Η Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» συμμετέχει στα φετινά λγ' «Δημητρίων» με τη θεατρική μεταφορά του πεζογραφήματος του **Νίκου Μπακόλα** «Κεφαλή». Η οργανωτική επιτροπή των «Δημητρίων», έπειτα από πρόταση του μέλους της, **Στέφανου Μπαλή**, θέλοντας να τιμήσει τον κορυφαίο πεζογράφο της Θεσσαλονίκης, πρότεινε τη σκηνή μεταφορά του συγκεκριμένου αφηγηματός του, που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Κέδρος» το 1994. Συνδεδεμένο στενά με την ιστορία και τις αγωνίες αυτού του τόπου, το έργο αποτυπώνει την αγωνιώδη διαδρομή ενός απλού αγωνιστή του Μακεδονικού Αγώνα κατά τη μεταφορά του σκη-

αγωνιστή να ξεθάψει τη σωρή και να μεταφέρει το σκηνώμα στους Έλληνες, έτσι ώστε να προστατευτεί και να ταφεί σύμφωνα με την παράδοση. Ο κίνδυνος, όμως, παραμένει κι έτσι ο αγωνιστής καταφέρνει να κόψει και να μεταφέρει μόνο την κεφαλή του Παύλου Μελά, η οποία θάφτηκε στο Πισοδέρι, κάτω από το Ιερό του ναού. Οι Τούρκοι εντοπίζουν τελικά το υπόλοιπο σώμα, το παραδίδουν στο μητροπολίτη Καστοριάς, κι έχουμε την τρίτη ταφή στο Περιβόλι της Εκκλησίας. Με το τέλος του Μακεδονικού Αγώνα η **Ναταλία Μελά** παίρνει την κεφαλή και τη θάβει μαζί με το υπόλοιπο σκηνώμα, στην Καστοριά. Η πέμπτη και τελευταία ταφή γίνεται μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν η σωρός μεταφέρεται στη Στάτιστα, το χωριό όπου σκοτώθηκε ο Παύλος Μελάς, και θάβεται εκεί. Ένα μήνιο στο χωριό θυμίζει πια στους νεότερους τους αγώνες για την απελευθέρωση της περιοχής.

Η αφορμή

Η συγγραφή του πεζογραφήματος από το Νίκο Μπακόλα κράτησε τρεις μήνες και πραγματοποιήθηκε μέσα στο 1993. Εμπνευσμένος από τις πολλαπλές ταφές του Παύλου Μελά, ο συγγραφέας διευκρινίζει ότι δεν ενδιαφερόταν απλά να αφηγηθεί μια ιστορία. «Με εξιτάρισε -αν και δε μου αρέσει η λέξη- το γεγονός ότι οι πέντε ταφές του σκηνώματος του Παύλου Μελά έκρυβαν μέσα

Ένα πεζογράφημα ανεβαίνει στο θεατρικό σανίδι, αφυπνίζει την ιστορική μνήμη και μας μεταφέρει στη Δυτική Μακεδονία των αρχών του αιώνα, όταν ο αγώνας για την ελευθερία πρωταγωνιστούσε στην καθημερινή ζωή, στις ψυχές, στις πράξεις των ανθρώπων

τους ένα μυστήριο, μια αγωνία κι έναν τρόπο πρωτόγνωρο. Ταυτόχρονα, όμως, ήθελα να καταγράψω και την ψυχική αγωνία του απλού ανθρώπου που ανέλαβε να φέρει σε πέρας την εξαιρετικά επικίνδυνη και συνάμα πολύτιμη για τους

Ο Νίκος Λύτρας στο ρόλο του αγωνιστή, που αναλαμβάνει τη μεταφορά της σορού του Παύλου Μελά.

Έλληνες, αποστολή». Κι έτσι μια μεταφυσική διάσταση η συγγραφική αυτή αποτύπωση, μια και ο Μπακόλας θάβει τον αγωνιστή να συναντά παράξενες γυναικείες φιγούρες στο δρόμο του, οι οποίες με διαφορετικές μορφές εμφανίζονται ξανά και ξανά, τον συμβουλεύουν, τον προειδοποιούν για τους κινδύνους που παραμονεύουν. Λες και το σκηνικό της μακεδονικής υπαίθρου συνωμοτούσε υπέρ της ολοκλήρωσης μιας αποστολής μακάβριας, αλλά και ιερής. Ο Νίκος Μπακόλας, με δυτικομακεδονική ρίζα, εμφανίζεται έντεχνα μέσα στο έργο. Ο αφηγητής που προσκαλείται από ένα ζευγάρι ηλικιωμένων να διαβάσει σ' ένα παλιό τετράδιο την περιγραφή της αποστολής του αγωνιστή ο οποίος μετέφερε την κεφαλή του Παύλου Μελά, δεν είναι παρά το alter ego του συγγραφέα. «Παίζω και με τη δική μου ζωή» εξομολογείται ο

Νίκος Μπακόλας, «αφού η ημερομηνία της πρώτης συνάντησης του αφηγητή με το ζευγάρι (26 Ιουλίου 1927) είναι η ημερομηνία της γέννησής μου». Αλλά και η επιλογή του θέματος συνδέεται στενά με την ενασχόληση του Μπακόλα με την ιστορία της Μακεδονίας, μέσα από τις σελίδες του περιοδικού «Μακεδονική Ζωή», στο οποίο έγραφε από το 1975 μέχρι το 1991.

Η παράσταση

Η Έρση Βασιλικιώτη ανέλαβε το δύσκολο έργο της μεταφοράς του πεζογραφήματος στη σκηνή του θεάτρου «Αμαλία». «Δε θα μιλούσα για θεατρική διασκευή» επισημαίνει, παρά για ένα «θεατρικό μοντάζ του πρωτοτύπου». Έχει επιλεγεί το κύριο μέρος του έργου, με πιο συγκεκριμένη δράση, που μπορεί να αποτυπωθεί εύκολα και στη θεατρική πράξη. Η σκηνοθεσία «προσπαθεί να δώσει

κιώτη, «μια και αποτυπώνουμε στη σκηνή τη γενικότερη αίσθηση που αποκομίσαμε όλοι οι συντελεστές κατά την ανάγνωση του κειμένου». Προηγήθηκε, βέβαια, και η αναγκαία συνεννόηση με τον Νίκο Μπακόλα, έτσι ώστε η σκηνή παρουσίαση να αποδώσει το πνεύμα και την ατμόσφαιρα του πεζογραφήματος. Σ' ένα εκπληκτικά εύστοχο σκηνικό, το οποίο τονίζει το ονειρικό-μεταφυσικό στοιχείο της πλοκής (**Ιωάννα Μανωλεδάκη**) ο θεατής ακολουθεί την περιπετειώδη πορεία ταφής της κεφαλής του Παύλου Μελά, ενώ η αφήγηση ξετυλίγεται σε τρία επίπεδα, που εναλλάσσονται έντεχνα χαρίζοντας στο έργο μια μοναδική ζωντάνια.

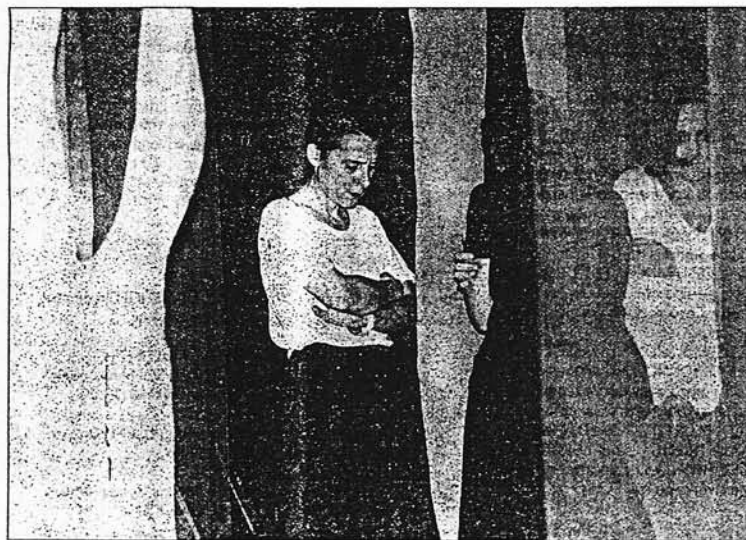
Παρακολουθώντας τη γενική δοκιμή, εκείνο που αποκομίσαμε ήταν το ευλαβικό όγνημα των συντελεστών στο ζωντανό αυτό κομμάτι της ιστορίας μας. Και τη συγκίνηση που σκεπάζει προστατευτικά, αθόρυβα σχεδόν, την πολύτιμη «Κεφαλή» κάνοντάς μας κοινωνούς της ιερής αποκατάστασής της. Ίσως για πρώτη φορά η ταφή να κρύβει τόση ζωή μέσα της!!

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Νίκου Μπακόλα «Κεφαλή» από την Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» στο πλαίσιο των λγ' «Δημητρίων». Πρεμιέρα την Τρίτη 6 Οκτωβρίου στο θέατρο «Αμαλία» (Αμαλίας 71). Παραστάσεις στις 6, 7 και 8 Οκτωβρίου στις 9 μ.μ.

η ταυτότητα της παράστασης

Προσαρμογή-σκηνοθεσία: Έρση Βασιλικιώτη
Σκηνικά-κοστούμια: Ιωάννα Μανωλεδάκη
Μουσική: Κώστας Βόμβολος
Παίζουν οι ηθοποιοί: Νίκος Λύτρας, Δημήτρης Ναζίρης, Χρήστος Θεοδωρίδης, Γιάννης Καλαβριανός, Νίκος Κουμαριάς, Μένη Κυριακόγλου, Μαρία Σαλιτήρ, Ανδρέας Σκούρτης και Έφη Σταμούλη.

Αριστερά: Σκηνή από την παράσταση με τις γυναικείες προστατευτικές φιγούρες, που παραστέκονται στη δύσκολη αποστολή. Δεξιά: Ο Δημήτρης Ναζίρης στο ρόλο του αφηγητή-συγγραφέα.